

OPIEKAĆ SIĘ (76) *vb impf*

się (70), się (6).

o, e oraz a jasne.

inf opiekac się (25). ◇ *praes 1 sg* opiekam się (1). ◇ *2 sg* opiekasz się (2). ◇ *3 sg* opieką się (17). ◇ *3 pl* opiekają się (1). ◇ *praet 3 sg m* opiekął się (6). *n* opiekalo się (1). ◇ *3 pl m pers* opiekali się (3), [opiekali się są]. ◇ *fut 1 sg m* będę się opiekac (1). ◇ *3 sg m* będzie się opiekął (2). ◇ *3 pl m pers* będą się opiekac (2). ◇ *imp 2 sg* opiekaj się (3). ◇ *3 sg* niechaj się opieką (1). ◇ *con 1 sg m* bych się opiekął (1). ◇ *2 sg m* byś się opiekął (1). ◇ *3 sg m* by się opiekął (3). ◇ *3 pl m pers* by się opiekali (4). ◇ *part praes act* opiekając się (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. *Troskliwie zajmować się kimś, bronić, doglądać, strzec kogoś lub czegoś; curare Mącz [kim, czym] (59)* : Polec mi dzieći przyglądać/ Będęc fie nimi opiekacć. *BierEz Nv; RejRozpr A3v; A iż też kápłan/ zwłalszcza ktory fyę ludem yákim opyeka/ yakoby ftraż nád onym ludem dżyerży KromRozm III I2; KrowObr 123v; RejWiz 59v; BielKron 158v; Ego istuc moveo ac curo? Mniemálz ábych fie ya tym opiekacć? Mącz 233d; Quando ego tuum non curo, non cura meum, Gdyż fie ya twoyim nie opiekam/ nie opiekay fie też ty móyim. Mącz 338a; [A vslissawssi tho vcznye, ys tho stalo ssie, y wonyá wielka vczwwszy, ys opiekaly ssie są vbostwem y myloscz myely knyemv, ossvnely ssie, rzekacz, y czemv straczona yest tha mascz, Bo mozona [!] barzo lyepiey przedacz y dana bicz vbostwv. *SprChęd 10*].*

W przen (2) : Nie był zadnym vrzędnikiem był wolnym człowiekiem Bo fie barzo then cznotliwie opiekacć fwym wiekiem *RejJóz M3v*; Gdyż iáwnie przez Proroká [Bóg] ná takie nárzeka/ Kto fie iego pofelftwy omylnie opiekac. Grożacć okrutná pomfíta/ záprzacć fie kázdego/ Ktoryby fie śmiał ważyć co nád wolá iego *RejWiz 189v*.

a. *Dotyczy opieki nadprzyrodzonej Boga, aniołów [kim (46), czym (2)] (48)* : Y błogofławiony to będzie národ ktorem fie on będzie opiekacć/ á fliczeńliwy to lud w ktorem on fwe kochanie pokláda *RejPs 48*; Z Dawnych wiekow to iest vrząd twoy nász miły panie: tu vpadłemi vdręczonemi a vcifnionemi fie opiekac *RejPs 123v*; A tenżeć też to pan opiekacć fie wfłemi niebespiecznie pielgrzymiáccemi wdowę y sierotkę vdręczoną przymuie w obronę fwoię *RejPs 215v, 33, 37v, 80v, 97v, 213 (9); RejJóz M2v*; Bo yuż wfyczko złe vcieka Gdy fię Pan kiem ten opiekacć. *RejKup n8v; BielKom G5*; Bo to błogofławiony kim fie ty opyekasz/ A iż mu w fwym przybytku przemyefłkacć dopuśczałz. *LubPs P2v, Kv, aa6v marg*; Iuż y ini duchowie co tám przed nim ftoią/ Będą fie wnet opiekacć kázdą fpráwą twoią. *RejWiz 186v, 187*; Y náuczacć cie tu Pan/ iáko to fobie zyednacć masz/ áby do ciebie przyzedł/ á tobą fie opiekacć/ á s tobą miefzkanie vczynił. *RejPos 144v*; á będzie fie tobą opiekacć Bog Ociec/ iżeś náznáczon iest á odkupion krwią iedynego Syná iego *RejPos 150v, 44, 82, 115, 144v, 146v (15)*; A zátym niechay fie thobą y kázdym wiernym opiekacć ten Pan przed ktorego ręką drzą wfzytki moczy zyemskie y niebieskie y piekielne Amen. *RejZwierc 206v 194; MycPrz I A4*; Pánie Iezu Chrifte przyimi to dziećię/ á opiekacć fię tą máluczka coreczka moia: bo ciebie widzę prágnie. *SkarŻyw 224, 141; SkarKazSej 699a*.

opiekać się w czym (3): Tu wtem pfalmie dziękuie prorok pánu bogu iż fie niem miłóściwie opiekać raczi wniebėsłpieczeńftwie żywotá iego *RejPs* 80, 109v; á on nie tylko thymi wiecznemi zapłátami opátuie wierne łwoie/ ále y thu w tym nędznym żywocie dziwnie fie opieka imi *RejPos* 30.

W charakterystycznych połączeniach: opiekać się (opuszczonym, upadłym) człowiekiem (4), *sierotami* (3), *wiernymi swymi; opiekać się miłóściwie*.

Szeregi: »chować i opiekać się« (1): Bog mię łam, Chowa y opieka fie mną. *CiekPotr* 81.

»paść i opiekać się« (1): Boże który páłiefz mnie/ á opiekafz fie mną od młodości mey aż do dnia dziłiefz⁶⁰. *RejPos* 150.

»strzec i opiekać się« (2): łam ich Bog łtrzeże y opieka fie imi *BielKron* 43; *RejAp* BB4v.

b. O opiece szatańskiej (3) : Bo rozumiey iefłiz odłtáfifz tákiego Pána á tákiego opiekálniká twoiego/ nielza iuż iedno on ciemny á mární opiekálnik iuż fie thobą opiekać musi. *RejPos* 180.

W połączeniu szeregowym (1): on Lew ryczący/ thák iáko gi pífmá názywáią/ iuż może iáko chce hárcowác około niego/ á iuż wedle myłfi fwoiey może fie im bėsłpiecznie opiekać/ á iáko chce thák może nád nim wżywác zwirzchnóści fwoiey. *RejPos* 330.

Szereg: »harcowác i opiekać się« (2): Czwardę/ iáko dyabeł ludźmi bez zakonu żywiącemi hárcowác y opiekać fie vmie. *RejPos* 44v.

2. Sprawowác kuratelę, zastępstwo, nadzór prawny nad osobą niezdolną do samodzielnych działań ze względu na wiek, płeć, stan zdrowia i inne okoliczności; gerere tutelam alicuius, administrare tutelam, esse tutorem alicuius *Cn [kim]* (17) : Tu by przyłtáło ná ty kthorzy fye opiekáią łsierotámi zábiegác y rádzíc pilnie około tego/ áby pieniądze gotowe y włzytki rzeczy ruchome/ po łmierci zmarłego zołtále/ zupełnie á łpráwiedliwie były popifáne. *GroicPorz* ee3v; Nie bez przyczyny Rzymiáne tákie zwáli Patres/ tho iefłt oycowie/ áłbo dla wieku łtárego/ áłbo dla prace iż fie innemi iáko oycowie łyny opiekáli. *BielKron* 334v; Na to wm pomni zem ci ia wm nie synowieć, ale brat, choćby opieka isc miała, tedy by rowna przyszła pokim tedy żyw, niebierz się wm opiekac mną. *ActReg* 163.

a. Sprawowác nadzór, kuratelę nad niepełnoletnim władcą i jego krajem; habere tutelam regni, esse tutorem regis *Cn [kim]* (9), *czym* (1)] (10) : AŁexándrowá żona Roxaná/ corá krolá Perłkiego/ po łmierci mężá łwego była brzemienna. A gdy inego dzyedzicá nie było/ wiele ich ná to przyzwálało áby tego czekáli iefłi fie łyn vrodzi áby był dzyedzicem/ á do tego czáfu kłiążetá Rzeczłopolitá łpráwowáli/ ktorzy fie im będą opiekać. *BielKron* 127; Ołexy/ opiekáiąc fie łynem Mánuelowym zábił go/ á łam zdrádliwie vczynił fie Cefárzem. *BielKron* 169v; Láthá 1259. Przemyłław Poznáńskie Kłiążę dobrego żywotá/ vmárło/ w Poznánium pochowán/ ktorego fie dziećmi łtriy Bolełław pius Kłiążę Kálifkie opiekáło. *BielKron* 362v, 179v, 182v, 233v, 258, 356 (10).

b. Mieć pieczę nad czymś, zawiadywác czymś; curare Mącz [czym] (4) : Horrearius, Ten który fie żytem łpichlerzem opieka/ łpichlerznik. *Mącz* 158b, [269]b; Bo fie tám náuczyłz gołpodárłtwá/ bo fie iuż łwym łtanem thám/ nie ináčzey iáko we włsi gołpodárłłhwem/ mułifz opiekać. *RejZwierc* 26.

W przen (1) : Nam Gręci habebant huiusmodi magistratum, qui legum et morum etiam curam agebant. Kłórzy fie opiekáli vłtáwámi/ á obyczáyimi ludźkami. *Mącz* 249d.

Formacje współrdzenne cf PIEKAĆ SIĘ.

Cf **OPIEKANIE**, OPIEKANIE SIĘ

